

Сергій Єсімов

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
Національного університету “Львівська політехніка”
esimov_ss@ukr.net

ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ ЯК ПРЕДМЕТ ЗАХИСТУ ПРАВА НА НЕДОТОРКАННІСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ

© Єсімов С., 2017

Із застосуванням методології структурного аналізу розглянуто теоретичні та прикладні аспекти персональних даних як предмета захисту права на недоторканність приватного життя. На основі досліджень у галузі адміністративного та інформаційного права розглянуто різні підходи, викладені в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішеннях Європейського суду з прав людини щодо співвідношення понять “персональні дані” та “недоторканність приватного життя”.

Ключові слова: персональні дані, захист права на недоторканність приватного життя, право забуття.

Сергей Есимов

ЛИЧНЫЕ ДАННЫЕ КАК ПРЕДМЕТ ЗАЩИТЫ ПРАВА НА НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ ЧАСТНОЙ ЖИЗНИ

С применением методологии структурного анализа рассмотрены теоретические и прикладные аспекты персональных данных как предмета защиты права на неприкосновенность частной жизни. На основе исследований в области административного и информационного права рассматриваются различные подходы, изложенные в Конвенции о защите прав человека и основных свобод и решениях Европейского суда по правам человека о соотношении понятий “персональные данные” и “неприкосновенность частной жизни”.

Ключевые слова: персональные данные, защита права на неприкосновенность частной жизни, право забвения.

Serge Esimov

Associate Professor of the Department of Administrative and Information Law
Candidate of Law, Associate Professor
Lviv Polytechnic National University

PERSONAL DATA AS A SUBSTITUTE OF PROTECTION OF THE RIGHT TO THE INDEPENDENCE OF PRIVATE LIFE

In the article, using the methodology of structural analysis, the theoretical and applied aspects of personal data as a subject of protection of the right to privacy are considered. Based on studies in the field of administrative and information law, various approaches expressed in the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the

decisions of the European Court of Human Rights regarding the correlation between concepts of personal data and privacy are considered.

Key words: personal data, protection of the right to privacy, right to oblivion.

Постановка проблеми. У науковій літературі право на недоторканність приватного життя розглядається як комплексне конституційне право, до числа елементів якого відносять право на недоторканність житла, на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, на невтручання в особисте та сімейне життя. Такий підхід цілком зрозумілий, враховуючи те, що право на недоторканність житла (ч. 1 ст. 30 Конституції України), на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31 Конституції України), а також право на невтручання в особисте та сімейне життя (ч. 1 ст. 32 Конституції) формувалися саме як права, спрямовані на захист сфери приватного життя.

Аналіз дослідження проблеми. До сьогодні персональні дані як предмет захисту права на недоторканність приватного життя в Україні не ставали самостійним предметом дослідження в юридичній науці. Лише в деяких роботах, присвячених або праву на недоторканність приватного життя, або аналізу законодавчого регулювання обробки персональних даних, вдається виявити окремі авторські судження щодо правової природи вимог особи щодо захисту персональних даних (Т. Бачинський, О. Горпинюк, Л. Ємчук, В. Козак, Т. Обуховська, О. Радкевич, Р. Радейко, В. Речицький, М. Сасенко, О. Сосніна, О. Харитонova, Т. Шарий тощо), тому дослідження цієї наукової проблеми має теоретичне та практичне значення у зв'язку з введенням у дію нової Директиви ЄС 2016/680 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних компетентними органами.

Метою статті є дослідження персональних даних як предмета захисту права на недоторканність приватного життя.

Виклад основного матеріалу. В умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, поширення мережі Інтернет, бурхливого зростання популярності соціальних мереж, розвитку Інтернету речей виникають нові загрози для особистості в зв'язку з обробкою персональних даних, все важче стає забезпечувати конфіденційність персональних даних. Не заперечуючи взаємозв'язку права на недоторканність приватного життя і прав, закріплених в статтях 30, 31, 32 Конституції України, доцільно розглядати право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції і право на недоторканність житла як самостійні конституційні права, наповнені власним змістом, які є спеціальними по відношенню до загального права на недоторканність приватного життя. Такий підхід з позиції інформаційної складової зазначених прав дає можливість розглянути ці конституційні права у контексті захисту персональних даних відповідно до Закону України від 01.06.2010 № 2297-VI “Про захист персональних даних”.

Частина 1 статті 32 Конституції України закріплює право кожного на невтручання в його особисте і сімейне життя. Частина 2 статті 32 Конституції України встановлює пряму заборону на збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди. У сукупності ці норми слід розглядати як нормативну основу права на недоторканність приватного життя. Таке розуміння нормативної основи підтверджується в практикою Європейського Суду з прав людини.

Асоціації українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів в інформації “Позиція Європейського Суду з прав людини щодо несанкціонованого прослуховування поліцією телефонів” зазначає: зокрема, право на повагу до приватного й сімейного життя передбачене ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Законом України від 6 липня 2010 року Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додатковий протокол до неї. Поряд із міжнародними положеннями право людини на недоторканність особистого життя

закріплене в Конституції України (ст. 31 – комунікаційна; ст. 32 – інформаційна) [1]. Конституційні норми, закріплені в статтях 31 і 32, перебувають у системній єдності. Цей висновок знаходить підтвердження і в практиці Конституційного Суду України, який розглядає право на недоторканність приватного життя як фундаментальне право, в забезпечення якого Конституція України закріплює інші особисті права, зокрема право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції і право на недоторканність житла [2]. *Комунікаційна приватність полягає в таємниці кореспонденції, телефонних розмов, електронної пошти, правил зняття інформації з каналів зв'язку тощо* [1]. Пряма вказівка частини 2 статті 32 Конституції України на інформацію про особисте і сімейне (за визначенням статті 8 *Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод* “**Право на повагу до приватного і сімейного життя**” – **приватне**) життя дає змогу зробити висновок про те, що ця категорія інформації є предметом конституційного захисту. У національному законодавстві та рішеннях Європейського Суду з прав людини немає легального визначення поняття “приватне життя” та чіткого визначення інформації про приватне життя і як ця категорія інформації співвідноситься з персональними даними.

У юридичній літературі категорії приватного життя та праву на її недоторканність приділяється велика увага, що підтверджується значною кількістю дисертаційних досліджень, захищених за різними науковими спеціальностями, публікацією досліджень у монографіях і в періодичних виданнях. Насамперед це зумовлено бажанням України увійти в єдиний європейський правовий простір і необхідністю адаптації національного законодавства, що має теоретичну та практичну цінність, впливаючи на розвиток права в реальності. Прагнення до правової визначеності та полегшення роботи особі, яка застосовує право, може обернутися звуженням правових гарантій захисту приватного життя. Ті аспекти, яких не буде згадано в законодавчому визначенні, опиняться поза правовою площиною. Водночас стаття 22 Конституції України говорить: “Права і свободи людини та громадянина, закріплені Конституцією, не є вичерпними”.

З огляду на те, що рішення Європейського Суду з прав людини не дають змоги дати однозначну відповідь на питання про те, як співвідносяться між собою поняття “інформація про приватне життя” та “персональні дані”, доцільно розглянути існуючі підходи до розгляду цього питання.

В одну групу доцільно об'єднати два підходи, представники яких виходять з того, що не всі персональні дані є інформацією про приватне життя людини. Перший підхід ґрунтується на тому, що персональні дані – ширша категорія інформації, однією зі складових якої є відомості про приватне життя. На думку В. Козака, інформація про приватне життя є частиною персональних даних [3]. Однак, є великий обсяг персональних даних, який хоча й ідентифікує особу, але не містить відомостей про приватне життя.

У другому підході інформація про приватне життя та персональні дані різні за обсягом, але мають змістовні збіги. О. Радкевич вважає, що категорія “персональні дані” хоча і перетинається з категорією “інформація про приватне життя”, але не ідентична тому поняттю, що закладено у нормативних актах, підкреслюючи, що соціальне регулювання цього середовища не є суто правовим [4, с. 28]

Наприклад, інформацією, що представляє собою персональні дані, але не торкається приватного життя, є анкетні дані (ім'я, місце проживання особи, відомості про дату, місце народження, паспорт, про освіту, професійну підготовку). Водночас відомості про освіту, про місце роботи можна розглядати як сферу приватного життя. До цієї категорії можна віднести персональні дані: ім'я, адресу місця проживання, поштову адресу, контактний телефон, номер мобільного телефону. Підставою є включення вказаних персональних даних у процесуальні документи.

Особливістю персональних даних як самостійної категорії інформації, яка потребує захисту, є те, що персональні дані, які окремо можуть здаватися неважливими і не мають відношення до приватного життя особи, здатні скласти в узагальнюючу картину, що характеризує конкретну особу. М. Ковалів зазначає: “... мають місце стереотипи, тобто сталі думки щодо певних людей і ситуацій, що дозволяють робити висновок про них асоціативно, тому у здійсненні комунікацій необхідно переконатися в реальному розумінні суті проблеми [5, с. 145].

З погляду на дисертаційне дослідження Л. Ємчук “Конституційно-правове регулювання особистого та сімейного життя людини і громадянина”, обґрунтованішою є позиція, згідно з якою інформація про приватне життя – поняття ширше, ніж персональні дані. Автор зазначає, що право на приватне життя міжнародна практика пов’язує з охороною тієї інформації, яку можна пов’язати з конкретною людиною [6, с. 35]. Такий підхід до співвідношення цих понять у конституційному праві дає змогу обґрунтувати тезу про розгляд всіх персональних даних як предмета конституційно-правового захисту. Той факт, що персональні дані як спеціальний об’єкт захисту в Конституції України не згадується, не є перешкодою, адже ст. 22 Конституції України розширює перелік прав і свобод людини.

І перший, і другий підходи вводять до змісту права на недоторканність приватного життя тільки такі персональні дані або їхні сукупності, які вже містять відомості про приватне життя. Відповідно, позбавленими конституційних гарантій виявляються персональні дані, які у певний момент часу інформацією про приватне життя вважатися не можуть, але зможуть в майбутньому у разі з’єднання з додатковими даними.

На думку Л. Ємчук, описаний стан справ є неприпустимим з огляду на досягнутий рівень розвитку європейського права, адже нині всі країни-учасниці ради Європи визнають, що сфера приватності особи потребує також позитивних дій держави, спрямованих на створення щонайменше мінімальних умов, необхідних для реалізації відповідних особистих прав і свобод [6, с. 39].

У науковій літературі можна зустріти думки щодо умовності поняття “захист персональних даних”, оскільки захищаються не персональні дані як такі, а їх носії від протиправного використання персональних даних. Єдиним суб’єктом, у чиїх інтересах здійснюється захист персональних даних, є людина [7].

Натомість, беручи до уваги той факт, що персональні дані становлять інформацію, безпосередньо пов’язану з людиною, і те, що предметом захисту виступають саме персональні дані, термін “захист персональних даних” є логічним. Теза про необхідність конституційно-правового захисту персональних даних як самостійної категорії інформації отримує поступове підтвердження в літературі. Прикладом того може слугувати запропонований до прийняття новий нормативний документ Європейського Союзу “Right to be Forgotten” (Право бути забутим).

Аналіз існуючих у науковій літературі поглядів щодо конституційної природи вимог до захисту персональних даних дає змогу поділити їх на три групи, залежно від того, як вирішується питання про його співвідношення з конституційним правом на недоторканність приватного життя.

Окремі дослідники виходять з самостійного характеру вимог щодо захисту персональних даних. Л. Ємчук вказує на статті 31 та 32 Конституції України як на норми, що безпосередньо стосуються захисту персональних даних і зазначає, що право на невтручання в особисте життя врегульовує правові відносини, пов’язані із захистом і обробкою персональних даних, тобто відомостей чи сукупностей відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована [6, с. 38].

Т. Обуховська зазначає, що є необхідність віднесення права на захист персональних даних до фундаментальних прав і свобод людини. Вчена розглядає інститут недоторканності особистого життя людини як обов’язковий фактор розбудови демократичного суспільства [9, с. 96].

Захист персональних даних відрізняється від права на недоторканність приватного життя, хоча має певну схожість з ним. Відмінність полягає в тому, що право на недоторканність приватного життя передбачає захист інформації, що належить до приватного життя, а право на захист персональних даних – законну обробку персональних даних незалежно від їх характеру і сфери використання. Доцільно зазначити, що дисертаційне дослідження Л. Ємчук виконано за спеціальністю “Конституційне право; муніципальне право” та присвячене конституційно-правовому регулюванню особистого та сімейного життя людини і громадянина, а також вказує на конституційні підстави захисту персональних даних [6, с. 36].

На зміни, що відбуваються з правом на недоторканність приватного життя, вказує О. Сосніна, досліджуючи кримінальну відповідальність за порушення недоторканності приватного життя (ст. 182 КК України) [10].

З погляду на дослідження О. Сосніної, тенденцією є перехід від захисту права на приватне життя до захисту права на інформаційне самовизначення, оскільки, за визначенням автора, приватне життя конкретної людини розглядається як таке, що проходить у різних сферах її життєдіяльності та не може зводитися лише до конфіденційної інформації про особу [10, с. 8]. Зміна підходів до розуміння права на недоторканність приватного життя, зумовлене стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, збільшенням значущості інформаційного аспекту права на недоторканність приватного життя.

Представники третьої групи дослідників розглядають вимоги щодо захисту персональних даних як елемента права на недоторканність приватного життя. У цьому випадку право на захист персональних даних, що є елементом структури комплексного конституційного права на недоторканність приватного життя, передбачає усунення можливості дій з персональними даними без згоди суб'єкта персональних даних і забезпечення можливості суб'єкта персональних даних контролювати дії операторів обробки їх персональних даних. На думку М. Саєнко, право на захист інформації про особу гарантовано Конституцією України. Тобто конфіденційність персональних даних розглядається як вимога конституційного права на захист персональних даних [11, с. 103].

Обґрунтованим є третій підхід, який дає змогу за рахунок розширеного тлумачення права на недоторканність приватного життя включити в його зміст елемент права на захист персональних даних. Такий погляд, який сформулювали автори навчального посібника “Основи ІТ-права” Т. Бачинський, Р. Радейко, О. Харитоновна, на право щодо недоторканності приватного життя, пов'язаний з відходом від переважаючого в Україні вузького тлумачення приватного життя. У Конституції України відсутні перешкоди для розширення змісту поняття “приватне життя” внаслідок включення в нього різних аспектів життєдіяльності, пов'язаних з особистісним розвитком людини в суспільстві, що дає змогу не обмежуватися тільки тими, які відбуваються в неформальній сфері.

О. Гортнюк пропонує зарахувати до інформаційної приватності відомості про власне особисте життя людини; його життя в родині; трудову діяльність; стан здоров'я; спілкування людини з іншими людьми щодо відомостей, які мають відношення до приватного життя; відомості про приналежність до громадських об'єднань, майно, доходи, професійну діяльність [12, с. 45].

Перспективним з урахуванням викладеного є зближення підходу до розуміння приватного життя і права на недоторканність приватного життя з підходом, який отримав розвиток у практиці ЄСПЛ до тлумачення статті 8 Конвенції про захист прав людини, що виходить з розширювального тлумачення поняття “приватне життя” і включає в її зміст, зокрема, право наладжувати та розвивати відносини з іншими людьми і зовнішнім світом, а за певних умов ще й діяльність професійного та комерційного характеру.

Розглянуті вище підходи дослідників до питань захисту персональних даних у світлі тлумачення Конституції України свідчать про те, що в науковому середовищі отримує розвиток процес визнання конституційної природи вимог щодо захисту персональних даних.

Перший крок в напрямку визнання конституційної природи вимог щодо захисту персональних даних зробив Конституційний Суд України, вказавши, що вилучення інформації, що належить до персональних даних, із режиму вільного доступу, скеровано на захист права на недоторканність приватного життя. Це також підтверджує наявність взаємозв'язку персональних даних зі сферою приватного життя і відкриває можливості для тлумачення норм Конституції України як такі, що забезпечують захист персональних даних [13].

Висновки. Розвиток правової доктрини та практики в сфері захисту персональних даних передбачає не тільки визнання конституційної природи вимог щодо захисту персональних даних, але й визначення змісту цих вимог, умов, за яких воно може бути обмежено, співвідношення з таємницею листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, заборонаю втручання в особисте та сімейне життя з правами, в основу яких покладено протилежний інтерес – інтерес до розкриття інформації, закріпленої в статті 34 Конституції України щодо свободи інформації. Це питання має суттєве значення в контексті набуття чинності у травні 2018 року

Директиви ЄС 2016/680 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних компетентними органами з метою запобігання, розслідування, виявлення та переслідування кримінальних справ, правопорушень або виконання кримінальних покарань та щодо вільного переміщення таких даних і скасування Рамкового рішення Ради 2008/977.

1. *Позиція Європейського Суду з прав людини щодо несанкціонованого прослуховування поліцією телефонів / Асоціація українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів. 21 травня 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://police-access.info/2015/05/pozytsiya-evropejskoho-sudu-z-prav-lyudyny-schodo-nesanktsionovanoho-prosluhovuvannya-politsijeyu-telefoniv/>.* 2. *Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України. Справа № 1-9/2012 20 січня 2012 року № 2-рп / 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12>.* 3. Козак В. *Захист персональних даних та правила приватності при дослідженнях в Інтернет / В. Козак. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uam.in.ua/upload/medialibrary/de7/de7199d7eeaf41d8582cbff76d2f4368.pdf>.* 4. Радкевич О. *Законодавче забезпечення охорони й захисту персональної інформації / О. Радкевич. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: pnzzi.kpi.ua/23/23_p26.pdf.* 5. Ковалів М. В. *Інформаційне забезпечення діяльності органів виконавчої влади / М. В. Ковалів, В. Я. Яремко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2014. – Вип. 3. – С. 139–147.* 6. Ємчук Л. В. *Конституційно-правове регулювання особистого та сімейного життя людини і громадянина: дис. ... канд. юрид. наук: спец.: 12.00.02 / Лідія Вікторівна Ємчук. – Ужгород, Ужгород. нац. ун-т, 2015. – 225 с.* 7. Шарій Т. *Захист персональних даних / Т. Шарій // Офіційно про податки. Вісник. 12.06.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ru/publication/100005066-zakhist-personalnikh-danikh-2>.* 8. *Reform of EU data protection rules / European Commission. Justice. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/reform/index_en.htm.* 9. Обуховська Т. І. *Захист персональних даних в умовах розвитку інформаційного суспільства: передумови, принципи та міжнародне законодавство / Т. І. Обуховська // Вісник НАДУ. – 2014. – № 1. – С. 95–103.* 10. Сосніна О. В. *Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності приватного життя (ст. 182 КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец.: 12.00.08 “Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / О. В. Сосніна. – Львів, 2017. – 21 с.* 11. Саєнко М. І. *Сучасне правове регулювання інформаційних відносин у сфері захисту персональних даних в Україні / М. І. Саєнко // Право і суспільство. – 2015. – № 3. – С. 102–107.* 12. *Основи ІТ-права: навч. посіб. / Т. В. Бачинський, Р. І. Радейко, О. І. Харитонова і інші. – К.: Юрінком Інтер, 2017. – 208 с.* 13. Горпинюк О. П. *Інформаційна приватність та її захист від злочинних посягань в Україні / О. П. Горпинюк. – Львів: Вид-во “БОНА”, 2014. – 324 с.* 14. Речицький В. *Політико-правовий коментар до Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частини першої, другої статті 32, частини другої, третьої статті 34 Конституції України / В. Речицький // Права людини. 2012 № 4. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khpg.org/index.php?id=1328294578>*

REFERENCES

1. *Pozytsiya Yevropejs`kogo Sudu z prav lyudy`ny` shhodo nesankcionovanogo prosluhovuvannya policiyeyu telefoniv [The position of the European Court of Human Rights regarding the unauthorized listening of police phones]. Association of Ukrainian monitors on observance of human rights in the activity of law enforcement bodies on May 21, 2015. Available at: <http://police-access.info/2015/05/pozytsiya-evropejskoho-sudu-z-prav-lyudyny-schodo-nesanktsionovanoho-prosluhovuvannya-politsijeyu-telefoniv/>.* 2. *Rishennya Konstytucijnogo Sudu Ukrayiny` u spravi za*

konsty`tucijny`m podanniam Zhashkivs`koyi rajonnoyi rady` Cherkas`koyi oblasti shhodo ofitsijnogo tlumachennya polozhen` chasty`n pershoyi, drugoyi statti 32, chasty`n drugoyi, tret`oyi statti 34 Konsty`tuciyi Ukrayiny` [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of the Zhashkiv district council of Cherkasy region concerning the official interpretation of the provisions of the first and second parts of Article 32, parts two and three of Article 34 of the Constitution of Ukraine]. Case № 1-9/2012 on January 20, 2012. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12>. 3. Kozak V. Zaxy`st personal`ny`x dany`x ta pravy`la pry`vatnosti pry` doslidzhenniyax v Internet [Personal data protection and privacy policies for online research]. Available at: <http://uam.in.ua/upload/medialibrary/de7/de7199d7eeaf41d8582cbff76d2f4368.pdf>. 4. Radkevych O. Zakonodavche zabezpechennya oxorony` j zaxy`stu personal`noyi informaciyi [Legislative protection of the protection and protection of personal information]. Available at: pnzzi.kpi.ua/23/23_p26.pdf. 5. Kovaliv M. V. Informacijne zabezpechennya. diyal`nosti organiv vy`konavchoyi vlady` [Information support. activities of executive bodies]. Scientific herald of Lviv State University of Internal Affairs, 2014, Vol. 3, pp. 139–147. 6. Yemchuk L. V. **Konsty`tucijno-pravove reguluvannya osoby`stogo ta simejnogo zhy`ttya lyudy`ny` i gromadyany`n** Diss, kand.yury`d. nauk [Constitutional and legal regulation of personal and family life of a person and a citizen. Cand. legal. sci. diss.]. Uzhhorod, 2015. 225 p. 7. Shary`j T. Zaxy`st personal`ny`x dany`x [Protection of personal data]. Officially about taxes. Herald. Available at: <http://www.visnuk.com.ua/ru/publication/100005066-zakhist-personalnikh-danikh-2>. 8. Reform of EU data protection rules [Reform of EU data protection rules]. European Commission. Justice. Available at: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/reform/index_en.htm. 9. Obuxovs`ka T. I. Zaxy`st personal`ny`x dany`x v umovax rozvy`tku informacijnogo suspil`stva: peredumovy`, pry`ncy`py` ta mizhnarodne zakonodavstvo [Protection of personal data in the conditions of development of the information society: preconditions, principles and international legislation]. Visiting NAPA, 2014, Vol. 1, pp. 95–103. 10. Sosnina O. V. **Kry`minal`na vidpovidal`nist` za porushennya nedotorkannosti pry`vatnogo zhy`ttya (st. 182 KK Ukrayiny`)** Diss, kand.yury`d. nauk [Criminal liability for violation of privacy (Article 182 of the Criminal Code of Ukraine). Cand. legal. sci. diss.]. Lviv, 2017. 21 p. 11. Sayenko M. I. Suchasne pravove reguluvannya informacijny`x vidnosy`n u sferi zaxy`stu personal`ny`x dany`x v Ukrayini [Modern legal regulation of information relations in the sphere of protection of personal data in Ukraine]. Law and Society, 2015, Vol. 3, pp. 102–107. 12. T. V. Bachy`ns`ky`j, R. I. Radejko, O. I. Xary`tonova i in. **Osnovy` IT-prava** (Fundamentals of IT Law). Kyiv, Yurinkom Inter Publ., 2017, 208 p. 13. Gorpy`nyuk O. P. **Informacijna pry`vatnist` ta yiyi zaxy`st vid zlochy`nny`x posyagan` v Ukrayini** (Information privacy and its protection against criminal encroachments in Ukraine). Lviv, BONA Publ., 2014, 324 p. 14. Rechy`cz`ky`j V. Polity`ko-pravovy`j komentar do Rishennya Konsty`tucijnogo Sudu Ukrayiny` u spravi za konsty`tucijny`m podanniam Zhashkivs`koyi rajonnoyi rady` Cherkas`koyi oblasti shhodo ofitsijnogo tlumachennya polozhen` chasty`ny` pershoyi, drugoyi statti 32, chasty`ny` drugoyi, tret`oyi statti 34 Konsty`tuciyi Ukrayiny` [Political and legal commentary on the decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of the Zhashkiv regional council of the Cherkassy region concerning the official interpretation of the provisions of the first and second paragraphs of Article 32, of the second and third paragraphs of Article 34 of the Constitution of Ukraine]. Human Rights, 2012, Vol. 4. Available at: <http://khp.org/index.php?id=1328294578>.

Дата надходження: 01.11.2017 р.